Anul LXXXIII Sibiu, 24 Februar 1935 Nr. 9

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIU

Telegraful Roman

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andreiu Șaguna

APARE SAPTAMANAL

Abonamentul: Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază,

Prețul insertiunilor un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și insertiunile se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Nr. 1762 Pres.

Circulară

către iubitul cler și popor din arhiepiscopia noastră ortodoxă română de Alba-Iulia și Sibiu

Un popor trăiește și ajunge la izbânda drepturilor și a înaltelor sale năzuințe prin jertfa curată a fiilor săi.

Drumul istoriei noastre, până ce cu ajutorul bunului Dumnezeu am răsbit la libertatea de astăzi și la înfăptuirea unirii noastre politice-naționale, încă a fost semănat cu nenumărate jertfe de viață omenească, pe toată întinderea lui.

Cuvine-se să ne aducem aminte de acele jertfe neprihănite ale înaintașilor noștri, căci ele stau la temelia statului nostru și a vieții naționale de astăzi.

Următori acestui îndemn către pomenirea cu laudă a celor ce s'au învrednicit de ea prin faptele și suferințele lor, aducem la cunoștința iubitului cler și popor al arhiepiscopiei noastre, că în ziua de 28 Februarie a. c. se va împlini un veac și jumătate de când inimoșii căpitani ai ridicării poporului nostru împotriva iobăgiei și a asupririi seculare, cunoscută sub numele de *Revoluția lui Horia*, au fost trași pe roată în cetatea Bălgradului [Alba-Iulia].

In acea zi, înainte de aceasta cu 150 de ani, trupurile lui *Horia și Cloșca* au fost sfârticate în bucăți, pentru că au avut curajul să ceară cu arma 'n mână, împreună cu al treilea tovarăș al lor, *Crișan*, în fruntea poporului asuprit, dreptul la slobozenie din cătușele iobăgiei și la o viață trăită cu vrednicie. La revoluția lor din toamna anului 1784 și începutul anului 1785 a luat parte cu sufletul întreg poporul românesc, dar terenul pe care s'a desfășurat ea au fost îndeosebi Munții Apuseni și scoborârile lor împrejmuitoare spre Alba-Iulia pe vatra Mureșului în jos către Deva și de aici până la Arad, apoi spre Crișana și Cluj. In decursul acestei revoluții și mai ales după ce ea a fost înăbușită de răzbunarea nemeșilor unguri și a oștilor împărătești, a curs mult sânge românesc. Oameni din popor și preoți slujitori la altarul Bisericii noastre ș'au jertfit viața pentru izbăvirea neamului din lunga lui robie. Dacă izbăvirea n'a venit atunci, jertfa lor totuși a rodit în sufletul poporului nostru, așa cum a rodit și jertfa lui *Avram Iancu* și a revoluției din 1848, trezind dorul după *libertatea națională* care a venit întreagă abia după marea jertfă a răsboiului întregirii neamului, pe care ne-am învrednicit să o vedem cu ochii noștri.

Inaltul guvern al țării a luat hotărârea să aranjeze, în luna Mai din acest an, mari serbări naționale, sub patronajul Majestății Sale Regelui nostru, la Alba-Iulia.

Dar și până atunci, pentru a prăznui după cuviință amintirea zilei de 28 Februarie, în conformitate cu dispozițiile Dlui Ministru al Cultelor și Artelor *Alexandru Lapedatu*, dispunem următoarele:

1. In ziua de 28 Februarie c. se va sluji sf. liturghie și după ea *parastas* în toate bisericile din capitalele de județ, pentru odihna sufletelor eroilor Horia, Cloșca și Crișan, precum și a celorlalți martiri naționali, țărani și preoți, morți în revoluția din a. 1784—1785. La parastas vor fi invitate și autoritățile locale.

2. Aceleași sfinte slujbe se vor face în ziua de 28 Februarie c. și în toate acele biserici din parohiile aparținătoare arhiepiscopiei noastre, ai căror credincioși au participat pe vremea lor la revoluția din 1784—1785. Despre aceasta vor fi încunoștiințate autoritățile locale și poporul credincios.

Cucernicii preoți vor ținea cu ocaziunea parastasului câte-o scurtă *cuvântare* potrivită cu însemnătatea zilei, arătând cât de mult trebue prețuită și bine folosită libertatea la care am ajuns noi astăzi cu prețul atâtor jertfe ale înaintașilor noștri.

3. In bisericile acelor parohii din arhiepiscopia noastră, ai căror credincioși n'au participat la revoluția din 1784—1785, se va face parastas în *Dumineca* următoare zilei de 28 Februarie, adecă în *3 Martie* c., după sf. liturghie, pentru sufletele eroilor morți în mișcarea din 1784—1785, iar Cucernicii preoți în cuvântările lor vor aminti despre împlinirea alor 150 de ani dela eroica moarte a mucenicilor naționali din Revoluția lui Horia.

4. P. Cucernicii protopopi și cucernicii preoți, precum și organele noastre parohiale vor da tot concursul lor la reușita serbărilor comemorative ce se vor aranja în acea zi din partea autorităților școlare.

Astfel comemorarea martirilor din Revoluția lui Horia se va face cu folos sufletesc pentru generația de astăzi, învățând din pildele înaintașilor iubirea de țară și de neam.

Impărtășindu-Vă arhiereasca Noastră binecuvântare, am rămas

Sibiu, la 20 Februarie 1935:

Al Vostru al tuturor de tot binele voitor

NICOLAE
Arhiepiscop și Mitropolit.

Pentru cunoașterea revoluției lui Horea și pentru a putea tălmăci credincioșilor însemnătatea acelei mișcări de desrobire națională, arătându-li-se, în potrivite cuvântări, cauzele, țintele *urmărite și înrâurirea ei asupra sufletelor poporului ardelean, — Cucernicii noștri preoți vor putea consulta următoarele publicațiuni:*

1. Revoluția lui Horea, de Nic. Densușianu, *Buc. 1884, — din care se mai găsesc puține exemplare în biblioteci publice și private;*

2. Lămuriri nouă, privitoare la Revoluția lui Horea, de **Ștefan Meteș**, *Sibiu, 1933, — reproduse din* **Revista Teologică,** *pe anul* **1933,** *pag. 213, 261, 323 și 387;*

3. Răscoala țăranilor din Transilvania la 1784, de **I. Lupaș**, *— despre care se ia notă la alt loc al numărului de față din acest ziar.*

Aceste două din urmă se pot comanda dela Librăria arhidiecezană (Sibiu).

FOIȘOARA

Libertatea bisericească

Reproducem mai jos un articol din 1858 al mitropolitului A. Șaguna despre felul în care trebue înțeleasă libertatea bisericească pe care unii o înțeleg ca o permisiune de manifestare a tuturor pornirilor egoiste și distructive. In acest articol marele mitropolit Șaguna, demonstrează, cu spiritul lui atât de judicios, necesitatea ca Biserica să cenzureze scrierile religioase cari se adresează poporului credincios, pentru a-l ferì de influințele dezastruoase ale acelora cari urmăresc scopuri disolvante.

Niciodată n'a fost în Biserica noastru mai actual un astfel de articol ca azi, când un preot al Bisericii se adresează poporului cu ziare și scrieri religioase fără încuviințarea și contra voinții ierarhiei și lovind în ierarhia Bisericii.

§ 1. — Libertatea bisericească, de care unii atâta se tem, și dela care alții atâta nădăjduesc, nu e volnicia de a face cineva ce vrea, ci putința de a face fiecare ce se cuvine să facă.

§ 2. — Aici e vorba dar de un lucru foarte greu și delicat, dar totodată și foarte practic, care înainte de toate cere cunoștințe adânci și temeinice ale așezămintelor bisericești, va să zică ale dreptului canonic; căci cu fraze frumoase și sofistice nu folosim nimic.

Ce e așadar libertatea bisericească?

Libertatea bisericească este putința de a vieţuì și a murì după Religia și învățăturile ei, care o mărturisește cineva, nefăcând deaproapelui său nici cea mai mică vătămare, dar nici el neiscusind de nici o parte stavilire sau nepăciuire în lucrările care dânsul le face după pravilele Religiei spre mulțămirea conștiinței sale.

Când zicem dar *libertate bisericească,* trebue să cugetăm totdeauna la lege. Pe câmpul bisericesc încă e ca pe cel politic; libertatea ce nu-și cunoaște marginile sale în lege, nici bisericii, nici statului nu-i aduce binecuvântare, de vreme ce nu neascultarea, ci ascultarea și împlinirea legilor susține pe creștin în starea normală, va să zică liber față cu drepturile ce le dă lui biserica și patria, altmintrelea devine în starea abnormă și se lipsește de bunătățile libertății. Căci Dumnezeu a dat fiecărui om deosebit libertatea ca să se supună din îndemn propriu voii lui Dumnezeu, legii Domnului, și în această cucerire de bunăvoie să-și afle norocirea pe pământ, fericirea în cer.

§ 3. — Dacă dar libertatea, înțeleasă și întrebuințată bine, tot mereu ear reduce[1] la lege, apoi se poate vedea lesne, de ce însemnătate pentru libertatea bisericească e cunoștința legii. Și unde se află aceasta? In Evanghelii, în scrierile sf. Apostoli, în canoanele apostolești, și în ale soboarelor ecumenice și locale, în istoria bisericească și mai pe urmă în cărțile acelor autori bisericești cari de către biserica ecumenică s'au precunoscut de sfinții Părinți, de dascăli ai lumii, ear scrierile lor de mântuitoare și învățătoare pentru creștini; care toate puse în sistemă fac studiul dreptului canonic.

§ 4. — Nu trebue să uităm: Unde nu stăpânește legea, acolo stăpânește volnicia; și unde stăpânește volnicia, acolo cu atât mai curând se ridică în contra autorității, opoziția e una dintre cele mai rele boale ale vieții sociale.

Biserica trebue să departe (depărteze) dela fiii săi cât se poate primejdiile volniciei, care trag după sine lățirea minciunii prin cuvânt și scrisoare; aceasta e datoare Domnului, care o a făcut lăcaș adevărului și a vărsat într'însa toată mulțimea descoperirii sale spre păstrare pentru toate neamurile până la sfârșitul veacurilor; dar e datoare și tuturor acelora cari se țin de ea, ca să le arate rătăcirea și să-i apere și să-i scutească de pericolele ei. De nu o ar face aceasta, s'ar face vinovată de trădare îndoită: a Domnului, dumnezeescului ei întemeetor și a credincioșilor încrezuți mumeștei (maternei) ei îngrijiri; s'ar abate dela exemplul lui Hristos și al Apostolilor, ceea ce n'o poate și nu trebue să o facă, de oarece aceea pentru toate vremile e pravila cea sfântă a lucrării ei; ba s'ar părăsì și ea însași pe sine în ideea de a fi veghitoare credincioasă a adevărului celui veșnic între oameni și conducătoare la binele cel nesfârșit.

§ 5. — Acum însă mai vine întrebarea, cum își poate plinì ea această problemă? Spre aceasta a primit dela Domnul afară de puterea învățăturii și puterea legării și a deslegării. De aceste puteri dar va face și trebue să facă acea întrebuințare ce o cer scopul și împrejurările. La aceasta va păși treptat; unde ajută învățarea și sfătuirea, nu va mai avea trebuință de alt ceva; dar dacă aceasta ră-

[1] Revine.

Serbări comemorative în 28 Febr. 1935

— Slăvirea eroilor dela 1784|85 —

(=) Un veac şi jumătate se împlineşte, la 28 Februar 1935, de când au fost sdrobiţi pe roata dela Bălgrad conducătorii mişcării de desrobire, socială şi naţională, din anii 1784—85, înscrisă în paginile istoriei noastre sub numirea de **Revoluţia lui Horea.**

Românii din Munţii apuseni ai Ardealului, bieţi iobagi storşi de nobilimea feudală dătătoare de legi «despre noi fără de noi», dela o vreme n'au mai fost în stare să supoarte sarcina taxelor, a contribuţiilor nenumărate, ca şi a «zilelor de lucru» şi a dăjdiilor de tot felul.

Din această pricină au ridicat multe plângeri — fără rezultat — atât la stăpânirea transilvană, cât şi la curtea imperială a Habsburgilor, — Horea însuşi făcuse patru zadarnice drumuri la Viena, în vremuri când asemenea călătorie primejduia viaţa drumeţului.

Când plângerile deşarte ale masselor româneşti au amuţit, a izbucnit răscoala ţăranilor conduşi de Horea, Cloşca şi Crişan, având drept ţintă: să stârpească asupritoarea clasă a nobilimii, care în Ardeal erà cea ungurească...

Au pătimit însă abea nobilii unguri din ţinutul Zarandului şi Hunedoarei, dar şi aceştia în număr neasămănat mai redus, decât a fost numărul enorm al românilor răpuşi, fie în lupte, fie executaţi, sau omorâţi din răsbunare, în modul cel mai neomenos...

Amintirea morţii de mucenici, a conducătorilor Horea, Cloşca şi Crişan, a trăit şi trăeşte azi şi totdeauna în sufletul neamului, întărindu-i mintea şi inima în lupta pentru drept şi libertate, pentru neam şi legea străbună.

Dorim, toţi bunii români şi ortodocşi din tot largul ţării, ca împlinirea celor 150 de ani dela cumplita vărsare de sânge, săvârşită în ziua de jale din 28 Februar 1785, să fie cinstită cu toată evlavia şi sărbătorirea ce se cuvine unui mare act din istoria românilor.

In sfintele noastre biserici se vor slujì liturghii cu parastase pentru odihna sufletelor martirilor naţionali Horea, Cloşca şi Crişan şi a celorlalţi eroi şi soţi de luptă şi suferinţă, morţi în acea mare mişcare de desrobire dela 1784—85.

Tuturor le aducem creştinescul prinos de recunoştinţă. Şi, având în faţă icoana lor, păşim mai departe la munca ce duce spre desăvârşirea operei de unitate sufletească a neamului.

Dumnezeu şi dreptatea Lui sfântă a fost şi este cu noi.

Sus să avem inimile!

Probleme catehetice

Atitudinea catehetului

Unul din factorii de seamă — poate chiar cel mai important, — care contribue neasemănat de mult întru promovarea educaţiei şi instrucţiei religioase, este, fără îndoială, catehetul însuşi. Personalitatea acestuia suplineşte şi întregeşte, adesea, lacunele altor factori asociaţi în opera de evanghelizare. Prin însuşirile nobile ce-l caracterisează, ori, uneori, prin scăderile cari se leagă de persoana sa, catehetul realisează postulatele Bisericii depăşind chiar prevederile programului oficial, ori, în cazul al doilea, coboară totul în făgaşul acelui cotidian văduvit de măreţie, de strălucire şi de simţire ziditoare. In cultura şi în educaţia religioasă pe care şi le-a format şi le deţine din şcoală, în aptitudinea şi abilitatea pedagogică ce-i cârmuieşte până şi cele mai mici mişcări, pe care le reclamă prezenţa sa zilnică în societatea micilor catehumeni, dar *mai ales* în moralitatea nedisculată care-l încununează, stă, de multeori, secretul adânc, incalculabil în adâncime, al rezultatelor fericite pe urma învăţământului religios.

In deplină concordanţă cu aceste consideraţiuni de ordin general, învăţământul religios-primar ar trebuì încredinţat exclusiv numai pe seama acelora dintre catiheţi, cari sunt în stăpânirea calităţilor enunţate nu cu mult înainte. Dar imperativul acesta, oricât de ideal, devine în toate vremile şi din pricini binecuvântate, o imposibilitate. Căci providenţa nu se dovedeşte, nicicând, egală în dărnicie faţă de toţi copiii pământului. Unul primeşte cinci, altul doi, iar altul *doar un* talant. «*Fiecare după puterea lui*». Prin urmare, aptitudinile pedagogice nu sunt sălăşluite în mod egal nici în fiinţa fizică şi spirituală a celor ce s'au ales să slujească lui Hristos. Deasemenea, împrejurările sociale duc, adesea, un răsboi crâncen chiar şi cu acei cari au intenţia să se adâncească şi să pătrundă în tainele cele mai intime ale sistemelor de pedagogie religioasă.

Să mai aducem aici vorba şi despre puterea, despre gradul de moralitate sub unghiul căruia se situează actualii noştri cateheţi?!... Acest lucru devine ceva de prisos într'un articol cu titlul şi cu menirea celui prezent. Şi-apoi, în afară de faptul că această chestiune nu poate forma obiect de discuţie pentru umilul ticluitor al acestor rânduri, ce nu trebue să prindă rădăcini nici în scrisul, nici în vorba cuiva. Nimeni, chiar din tabăra duşmană, nu-şi poate administra licenţa de a dubita măcar probitatea morală a preoţimii noastre, atunci când slujitorii altarului se găsesc oficiind zilnic într'o a doua biserică, *în şcoală*. Aşa că, din acest punct de vedere, n'avem a ne supăra.

Dar dacă aşa se prezintă chestiunea, mersul ideilor zămisleşte, natural şi logic, următoarea întrebare: Ce elemente pot sta în sprijinul cateheţilor — chiar şi în al acelora, cari se simt mici în raport cu apostolatul catehizării — pentruca, alăturea de moralitatea ce se leagă de fiecare, să se poată asigura un rezultat cât mai deplin? Aceste elemente imporportante şi în posesiunea cărora poate intra oricine dintre catiheţii noştri, se cuprind sub un titlu general, titlu care se citeşte şi în fruntea acestui articol. Ele pot fi adăogate personalităţii noastre prin experienţă, prin străduinţă constantă şi prin voinţa vie de a suplinì, cât mai mult posibil, lacunele pedagogice de care suntem privaţi prin naştere.

Enumărarea lor se va face în cele ce urmează.

Dar, în dorinţa noastră de a fi documentaţi în expunerea acestui subiect, trebue să anticipăm două constatări de ordin psihologic. Căci ele condiţionează atitudinea catehetului în mijlocul elevilor săi.

Mai întâi, iată o notă de psihologie infantilă: nimic nu activează cu atâta vioiciune în sufletul copilului ca spiritul de observaţie. Şi, ceeace e mai însemnat, ţelul observaţiei este îndreptat spre cele mai neînsemnate amănunte: cum îşi face catihetul intrarea în clasă, cum este îmbrăcat, ce dispoziţie sufletească are, ce gesturi face deodată cu expunerea lecţiei, etc.

Spiritul de observaţie al copilului este secondat, tot atât de viu, de interes. Toate acestea nu-i folosesc numai pentru dobândirea unor cunoştinţe noui, nici pentru a face din atitudirea catehetului o chestiune vrednică de imitat, ci, de multeori, pentru a-i servi totul într'un scop cu obiectiv de critică. Cine a surprins, în timpul liber, o discuţie liberă între elevi, îşi poate formula o icoană limpede asupra unghiului critic sub care judecă ei tot ce s'a petrecut în clasă. Nimic nu sufere menajamente, nimic nu rămâne în ignoranţă. Din contribuţia spontană, obiectivă şi nevinovată a fiecărui elev se zideşte autoritatea catehetului. Dar tot prin graiul acestui sfat de pitici se dărâmă cu grabă autoritatea aceluia dintre propunători, care nu se află în stăpânirea unei atitudini corespunzătoare.

Acum, să înregistrăm încă o notă psihologică: atitudirea pe care o manifestă cineva în îndeplinirea unei însărcinări oarecare, stă într'un raport direct cu concepţia pe care o are respectivul asupra misiunii sale. Prin urmare şi atitudinea catehetului se derivă din ideea pe care acesta o are asupra misiunii sale. Şi în această privinţă, catehetul trebue să-şi considere misiunea — aşa cum e — ex-

---

mâne fără folos, atunci nu va mai îndemna numai, ci va poruncì, şi dacă nu se va păzì porunca, va pedepsì, — şi toate acestea le va face după mărimea peric(o)lului ameninţător de adevăr şi de mântuirea sufletească. Căci ea, puterea legării cu care dă legi legătoare şi ţine pe credincioşi să păzească legile ei, pentru aceea o a primit dela Domnul, ca în întâmplări unde e ameninţată susţinerea adevărului, urmarea legii morale, păzirea binelui sufletesc, să o întrebuinţeze pentru de a reduce (a întoarce) pe rătăciţi la adevăr, de a îndrepta pe ceice greşesc, de a scăpa pe cei primejduiţi.

§ 6. — Aceste principii aşa curg de ne'ncurajabile din fiinţa bisericii lui Hristos, încât nu va nega nimenea consecinţa lor. Aşadar numai despre executarea lor — zicând aşa — mai poate fi vorba, care negreşit în deosebite vremi a fost deosebită. Poate fi o vreme, în care puterea convingerii religio(ase]-morale atâta să fie de mare şi de vie, încât să ajungă numai cu învăţătura, pentru a delătura toate primejdiile din partea cărţilor rele. Un ce astfel aflăm în Faptele Apostolilor. Pavel propovedueşte în Efes; cuvântul lui străbate la inimi; mulţi credincioşi cari se ocupă cu fermecătorii şi descântece, aduc cărţile sale (cărţile lor) în preţ de cinci zeci de mii de arginţi şi le ard în public [Faptele Apost. 19, 18—19]. Unde e convingerea aşa vie şi lucră atâta de tare, acolo fireşte nu trebue nici oprelişte, nici pedeapsă. Şi dacă credincioşii vremilor noastre, asemănându-se înaintaşilor săi din vremile Apostolilor, şi acuma cărţile cele rele, dela care îi reţin următorii Apostolilor, le-ar aduce înainte şi le-ar arunca în foc, curând ar fi lucrul isprăvit. Insă timpurile s'au schimbat. Una însă o a primit biserica sobornicească şi în pracsa [practica] sa din acel loc al Faptelor Apostolilor, că adecă e bine a arde ori a nimicì cărţile cele rele, ca să nu mai facă pagubă, precum se arde neghina. Ce-şi are începutul în faptele Apostolilor, nici un creştin nu va afla de defăimat, măcar şi de nu s'ar potrivì întru toate simţemintelor lor.

§ 7. — Vezi bine, că ar putea zice cineva, că aceea credincioşii o făcură de voie, şi fie cine poate face cu al său, ce va, aşadar şi arde, şi că de acì nu se poate urmărì nimic mai departe. Dar una totuşi se poate urmărì, că adecă Apostolul Pavel, dacă nu sfătuì lucrul, dar de sigur dădu îndemn la aceea prin învăţăturile sale, şi îl aprobă, cu lucrare a milei dumnezeeşti în cei întorşi, ca semn al adevăratei lor căinţe şi al seriosului lor propus, a se lepăda de diavolul şi de lucrările lui, a seca izvorul stricăciunii lor sufleteşti. Pentru aceea sf. Luca a însemnat întâmplarea aceasta în Faptele Apostolilor, ca dovadă însemnată a cugetării creştineşti, ce fu produsă prin cuvântul S. Ap. Pavel în Efes.

Afară de aceea, biserica îndată după ce sub împăratul Constantin ajunsese libera sa desvoltare, în floarea sa la sinodul ecumenic din Niceea în anul 325, a arătat cum înţelege ea acea 'ntâmplare. Arie, care nega dumnezeirea lui Hristos, scrisese pentru întărirea acestui eres al său o carte cu numele Talia. După ce soborul osândise eresul lui Arie şi aşezase simbolul niceean al credinţei, afurisì sus numita carte a lui Arie şi oprì a nu se cetì.

§ 8. — Asta a fost numai o urmare ne'ncunjurată a afurisirii eresului arian şi a aşezării simbolului niceean. Căci dacă se proclamă odată adevărul clar şi hotărât, ear minciuna se 'nseamnă şi se 'nfierează ca minciună, apoi aceeaş datorinţă ce caracterizà [a]ceste două fapte, mai poftește şì aceea ca mijloacele pentru lăţirea eresului şi duşmănirea adevărului să se taie. Aceeaş gură care zice dintâi: *Acesta-i adevărul, ţine-l*, şi care mai departe a zis: *dar aceasta e minciuna*, trebue să mai adauge: *Fereşte-te de minciuna ce s'a aflat ici ori colo*, în cartea cutare ori cutare; aşadar, *păzeşte-te de cartea aceea*, — asta şi mai mult nu e oprirea bisericească de cărţi. Cu aceasta cei 318 Părinţi adunaţi la întâiul sinod ecumenic îş pliniseră partea lor din datorinţă, ceealaltă parte se cuvenea Impăratului. Constantin Impăratul dară demandă prin edict comun (public), că toate cărţile scrise de Arie şi partizanii lui să se ardă, spre a se nimicì în chipul acesta şi eresurile cuprinse în ele, precum mai nainte cărţile scrise de înverşunatul duşman al creştinismului Porfirie încă se arseseră. Ceeace odinioară în zilele Apostolilor recunoscù şi duse la 'mplinire adunarea cea credincioasă în mădularii săi singuriţi, aceea acum şi puterea creştinească de stat recunoscù şi împlinì ca bun. Impăratul Constantin recunoscú de bine a apăra adevărul cel descoperit de Dumnezeu şi proclamat sărbătoreşte la sinodul ecumenic în contra atacurilor celor pe cât de îndrăzneţe, pe atâta şi de maliţioase şi criminale ale unei eresii sofistice, prin aceea a păzì în împărăţie unitatea credinţei cea atât de trebuincioasă, a stavilì desbinarea din lăuntru şi împrumutata duşmănire a sectelor între sudiţii săi. Care e adevărul cel descoperit, care e eresul abătut dela acela, şi in ce scrieri se cuprinde acea rătăcire, — aceasta lăsă să o hotărască biserica sobornicească, păzitoarea cea aşezată de Dumnezeu a adevărului; după ce ea *vorbì*, acum era rândul la el, de *a lucra*.

§ 9. — Acest punct se ţinù şi în timpul următor. Arcadie Impăratul poruncì a se căuta cu cea mai mare grijă cărţile Evnomianilor şi ale Montaniştilor şi a se arde dinaintea ochilor judecătorilor. Mai tot pe o vreme cu aceasta se 'ntâmplă asemenea cu cărţile vestitului, de mult răposatului Origen, care dintr'altele fu om cuvios şi învăţat, dar totuşi căzù în unele eresuri,

GLAS DE PREOT NĂCĂJIT

In „Movila lui Burcel“ de Alexandri, se întreabă:

Auzit-ați auzit,
Glas de Român năcăjit?“...

Bate-voiu păstorul, ca să se risipească turma!

Se vede că așa era și în vechile vremuri și mai e și azi, scris neamului nostru de Români, să auzim prea des, pe pământul românesc „glas de Român năcăjit“, pentru prigoanele și nedreptățile trimise de vrășmași asupra lui...

Dar astăzi trebue să spunem, că mai năcăjit decât glasul de român din poezia lui Alexandri, auzim de lângă sfintele noastre biserici românești de peste tot locul, *glas de preot năcăjit!* Căci, tulburate sunt astăzi sufletele în mii de preoți de vicleana urzire pentru *subsăparea sfintei noastre biserici, pornită din partea chiar a unora, ce se țin „slujitori“ ai ei!* Cine, fiind drept și cunoscător de oameni, care a cetit numărul din urmă al foii „Ostașul Domnului“ dela București, nu se revoltă de indignare?

In numita foaie, părintele *Iosif Trifa*, întinde pe 9 pagini „Istoria unei jertfe“, care este o nesfârșită vărsare de *ură și de hule*, cari de cari mai grele și nestăpânite, asupra *Inalt Preasfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului.* Firul roșu ce trece prin întreaga lungă poveste, este, de a-l arata pe Mitropolitul Ardealului, ca pe un lăcomitor după avere, chiar după avere străină, un nesocotitor al drepturilor altuia, cu scopul de „a pune mâna pe averea“ aceluia! Intr'un articolaș mai mic, de pe pagina a 16-a, nesocotitul scriitor cutează să pună pe hârtie cuvintele nesăbuite: — ...„dacă au furat în văzul lumii foaia „Oastea Domnului“, cred că vor putea fura și Camioneta Oastei“! Adecă îi fac pe conducătorii bisericii noastre dela Sibiu, hoți și tâlhari! Iar câțiva preoți de prin Basarabia și Moldova, alături de păr. Trifa și Ouatu dela București, ridică cu toții petrii asupra Mitropoliei (înțelege: Mitropolitului) dela Sibiu!

In fața acestei grozave nelegiuiri, noi cei cari cunoaștem oamenii și lucrurile, cu adevărat, am fi niște vinovați și părtași nelegiuirii, dacă am tăcea.

De aceea subscrisul, care cunosc bine și lucrurile și oamenii și văd nedreptatea strigătoare la cer, ce se face, sunt dator să grăesc, — *nu pentru a apăra* pe I. Preasfințitul Mitropolit Nicolae, care se va ști apăra singur, ci *pentru a lămuri pe mai puțin știutorii mei frați din popor,* cari cetesc foile, ca să nu-i las să cadă *în grozavă rătăcire cu judecata lor,* asupra conducătorilor sfintei noastre biserici, și prin ei asupra *bisericii însași,* Căci hulitorii știu ce fac: *Bate-voiu păstorul, ca să se risipească turma!*

Lăcomitor după averi?

Care va să zică: Mitropolitul Nicolae lăcomitor de avere, *și încă la una care e* bunul altuia? *Apoi despre lăcomia după avere a acestui înalt Cap Bisericesc, iaca ce știm noi:*

Am avut, chiar în anul trecut, 1934, în protopopiatul Orăștie, sfințire de două biserici noi. Credincioșii acelora, dorind a le sfinți, au întrebat la Sibiu, că: ce cheltueli vor avea cu sfințirea? Nu că doară s'ar fi ferit a le purta, ci ca să știe cu ce să se pregătească. Li-s'a răspuns de Preacucernicul secretar al Mitropoliei: Oamenii să aibă biserica terminată deplin, curtea curățită, împrejmuită, etc. Ce privește cheltuiala cu venirea Inalt Prea Sfințitului și a însoțitorilor, (2 asesori, 2 diaconi, etc.) toată cheltuiala ce li se cere creștinilor, e să dee, după sfințire, o masă Arhiereului și însoțitorilor săi. Masă cât mai simplă și modestă! Incolo sănătate și dela Dumnezeu dar... Și de n'au cor bun pe aproape, să ne dați de știre, că aducem și corul de aici.

Și așa a fost! *Două parohii, la cari au venit la sfințire* doi *Arhierei, cu 2 consilieri, 2 diaconi și încă vre-o 3 persoane ajutătoare, — au venit toți pe cheltuiala nu știm cui,* căci oamenilor nu li s'a cerut nici un ban, o centime măcar, *pentru cheltuielile cu venirea și înapoierea sfințitorilor!*

Inainte de a fi I. P. S. Sa Dr. Bălan, Mitropolit, e drept că se plăteau de parohii cheltuelile și ceva diurnă. *Mitropolitul a șters acel obiceiu.* Nu cere și nu primește nimic.

Asemenea plăteam noi, preoții, la sfințire, o taxă Arhiereului pentru sfințire. I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae nu primește dela nici un preot pentru sfințire, nici un onorar, nici o răsplată! *Când dă o deslegare pentru cununie în post sau pentru înrudire, se plătește un canon (100 Lei), dar canonul merge la* Fondul milelor, *din care se ajutură săracii și neputincioșii. Nu se va găsi în toată Biserica noastră un singur preot ori credincios care să poată spune că a dat vre-un ban I. P. S. Sale mitropolitului nostru Nicolae, chiar pentru astfel de servicii după cari se plătesc anumite taxe legale în toată biserica.*

Ei, bine, ce suflet poate fi acela, care aruncă veninul urei și hulei, asupra acestui Arhiereu, înfățișându-l cetitorilor săi neștiutori, drept un „lăcomitor după avere“, chiar răpitor de averea altuia? Numai pentrucă nu dă aceea ce știe că e al Său, celui ce o pofteste? — Il întrebăm pe păr. Trifa, cine e lăcomitor, acela care apără interesele Bisericii, sau acela care își însușește avere streină: Tipografie pe nume propriu?

„Strângerea de gât“.

Indeosebi m'a cutremurat învinuirea păr. Trifa, că atunci când era mai greu suferind pe patul său dela Geoagiu și dela Davos „Mitropolia“ (înțelege: Mitropolitul) **„îl strângea de gât“** în chip neomenos, ca să-și plătească datoria față de tipografia arhidiecezană (a bisericii) care tipărea „Lumina Satelor“. — Sunt cu totul la locul meu ba chiar dator, a lămuri pentru oamenii cu suflet drept, această învinuire, — căci eu eram atunci la „Lumina Satelor“ și „Oastea Domnului“, ca redactor al lor. Ei, bine, știți ce e cu „strângerea de gât?“ Iaca ce:

Părintele Trifa cumpărase tipografia cea nouă, cu un milion și jumătate Lei. Și după cum mergeau foile atunci, când a făcut târgul, își făcuse socoteala, că, cu ce mai rămâne din cărți și calendare, *poate* plăti rate de câte *40.000 Lei lunar!* Foile erau administrate (chivernisite) de fratele său Constantin Trifa. Ei, bine, dupăce tipografia a fost pusă în lucrare, au venit anii cu criză și venitele au cam d a t înapoi. Fratele Constantin nu avea altă grijă, decât să facă rost de plata ratelor celor grele față de Fabrică pentru mașină! Dar scoaterea foilor, cerea și ea cheltueli. Și dl Constantin nu avea grije de asta. Și depozitului de hârtie, și tipografiei, îi dădea numai când putea și cât vrea. **Cea mai lăsată în neplată, era Tipografia arhidiecezană,** care tipărea **„Lumina Satelor“.** Dar tipografia la sfârșitul săptămânii *trebuia,* ori vrea ori ba, să-și plătească lucrătorii. Cum lucrările se împuținaseră și aici (cât pentru „criza“, cât pentru că i se împărțeau acum lucrările cu tipografia nouă), și venitele nu-i erau de-ajuns pentru a face plățile, — conducătorul tipografiei c e r e a stăpânului, Consistorului, bani pentru plăți. Consistorul răspundea: „Scoate de unde ai de primit!“ — I se răspundea: *Am sumă mare de primit dela „Lumina Satelor“, dar nu-mi dă!...*

Atunci, ce era mai firesc decât asta — că tipografia trimetea *administratorului foii,* la care încurgeau banii pentru foaie, învitare (zi-i și „provocare“) *să plătească pentru lucru.* Căci, — i se spunea — din banii veniți pentru foi, trebue să platiți întâi cheltuelile *ei,* apoi să se dee și în altă parte! (Lucrătorii din tipografia cea nouă, e drept că nu știau de astfel de lipsuri).

Fratele Constantin, în loc să-și cruțe fratele bolnav, *îi trimetea acolo astfel de cereri ale tipografiei arhidiecezane (a bisericii),* par'că anume ca să-l irite (aprindă) împotriva acelei tipografii și a stăpânirii ei, — că: de ce îi cer ce le este dator?

Uneori dl Constantin mi se plângea și mie, că nu mai știe ce să facă, căci *rata e prea mare,* și din pricina ei nu mai poate plăti încolo (hârtia, tipografia). I-am spus: Cere Fabricei, cu arătare la stările de azi, să-ți scadă rata dela 40.000 Lei la vre-o 25.000 Lei pe lună, că aceia înțeleg vremile și ți-o scad! Și așa a făcut. Și i-s'a scăzut!

Acum judece ori-ce om care are pe Hristos în inima lui: Pentrucă tipografia bisericii, îți cerea să-i dai *și ei din banii foilor, cari veneau destui pentru a acoperi toate cheltuelile foilor, ba să și rămână!,* e drept să strigi în lume că „Mitropolia *te strângea de gât* pe patul suferințelor tale la Geoagiu (lăsând pe cetitorul simplu să înțeleagă că asta o făcea Mitropolitul cel fără de inimă, Bălan!)? Mai ales că provocările nu erau adresate părintelui ci *Administrației foilor!*

Incheerea este aceasta: *Părintele Trifa avea în vedere numai Tipografia cea nouă, plătirea ei ca să o aibă slobodă; pentru aceasta lăsa totul la oparte, lua din banii foilor, din banii ce veneau ca ajutoare, din banii ce trebuiau dați lucrătorilor;* cea mai mare nedreptate o făcea cu tipografia arhidiecezană, căci aceasta era cea mai răbdătoare, întrucât I. P. S. Sa, sprijinind pe păr. Trifa, spunea conducătorilor tipografiei, să-i lucreze și fără plată. *Care tipografie de pe lume îți mai lucrează, când tu pentru lucru faci datorie de 90.000 Lei.* Și cum privești ca o strângere de gât faptul, că tipografia care ți-a lucrat și căreia-i datorezi sumă mare, îți ceresă-i plătești.

Ți-a pus și interese, era 'n drept s'o facă. Tipografia arhidiecezană avea și ea datorii mai mici la hârtie, unde i-se socoteau 14%, și le plătea, era deci și ea în drept să ceară, totatâtea procente datornicilor ei. Dar pentruca cetitorii să fie edificați vom spune că păr. Trifa nu a plătit 14% după datorie, ci nimic, căci la ultima socoteală s'au socotit abia 3 la sută și păr. n'a plătit. Consistorul a votat atunci un ajutor de 50.000 Lei, cu care s'a înjumătățit datoria, iar la predarea administrației, păr. Trifa a predat totul cu grele datorii: La impozit restanțe mari, la angajați, la timbre, etc. etc.

Deci strângerea de gât o făcea păr. Trifa altora, dovedindu-se necinstit. Și-a cumpărat cu bani streini tipografie și tot dânsul se plânge.

O, câte n'aș putea spune încă, despre ce am aflat și

am băgat însumi de seamă, cât am stat în Sibiu la aceste foi! In acel an foile au avut un câştig curat de cel puţin 300.000 Lei, dar celor ce aveau dorinţa şi dreptul de a şti cum stau, li-s'a raportat că au încheiat anul, cam ca toţi anii, cu „perdere" de 200.000! Perderea era aşa, că banii foilor s'au pus la alte nevoi, şi ele erau datoare cu atâta la tipografie, la hârtie. Şi meşterii contabili spuneau că asta e „perdere"... Văzând ce-i pe acolo, eu am plecat acasă, tăcând asupra tuturor... Când peste vre-o jumătate de an, păr. Trifa s'a întors la Sibiu şi a văzut cum se „administra" de bine la foi şi la celelalte, am auzit că şi-a trimis fratele la plimbare...

Şi atunci dacă, după astfel de chivernisire, dsa a avut destule de descurcat; şi dacă cei încurcaţi îşi cereau ce era *al lor*, — pentru asta *pe ei* îi afli netrebnici?

„Idealul meu"...

Dar să mă întorc la firul roşu (chiar «roşu»!) al articolului. Prin el păr. Trifa nu bagă de seamă, că, în loc să arate pe Inalt Prea Sfinţitul «lacom după avere», — se scoate chiar pe sine ca foarte însetat alergător după avere pământească, şi deloc nu cerească!, — atunci, când însuşi mărturiseşte, că «idealul», *dorul înalt, cel mai ferbinte al vieţii sale, a fost, şi e şi azi, să aibă o Tipografie! Şi că de nu-i rămâne asta, şi din mormânt are să strige: Tipografie!*

Şi, lucru ciudat, când vorbeşte aşa de însufleţit de tipografia *sa*, păr. Trifa îşi bate cumplit joc de Tipografia Arhidiecezană, *cea a bisericii*, numindu-o *«marea moartă dela Nr. 45»* (sub acest număr se află tipografia bisericii în strada Mitropoliei).

Oare cu ce drept îşi bate joc *un preot* de tipografia asta a arhidiecezei noastre? Nu ştie păr. Trifa, că această tipografie a fost înfiinţată de *Mitropolitul Şaguna*, şi nu cu scop de *specula*, ci: ca ea să fie un izvor de venit *al bisericii*, şi anume cu prea creştinescul scop, ca din venitul ei, *să se dee ajutoare, milă, sărmanelor preotese văduve*, cari vor fi rămas sărace (cum avem destule) şi cu copii fără tată!

Dacă părintele Trifa cinstea gândurile sfinte alui Şaguna, nu ar fi făcut niciodată o tipografie în coastele Tipografiei Arhidiecezane, luptându-se să-i iee aceleia lucrările şi câştigurile (şi aşa prea modeste), căci prin asta *dânsul s'a atins de micile ajutoare ce le aveau dela această tipografie, familiile orfane de preoţi!...* Mai curând trebuia *să-i dee de lucru*, făcând prin asta o faptă plăcută lui Dumnezeu, care să i-o scrie în ceriuri! In loc de asta, d-sa e furios că I. P. S. Sa Mitropolitul nu i-a dat voie să ducă dela tipografia noastră, şi «Lumina Satelor», *măcar pe 3 luni...* (c'apoi să fie dusă pe totdeauna!...). Asta ar fi însemnat, că şi *I. P. S. Sa Mitropolitul să lovească în tipografia bisericii*, căreia tocmai ocrotitor îi este. Părintele Trifa îşi putea face oriunde o tipografie, numai în Sibiu nu!

Cele 8 milioane.

Păr. Trifa spune apoi, ca lucru mare, că în cei vre-o 8 ani, până nu cumpărase şi sf. sa o tipografie, a dat Tipografiei Arhidiecezane vre-o 8 milioane de Lei! Ca să zică cetitorul nepriceput: Auzi, mă, că varsă rîuri de bani în ei, şi nu-i mai satură!... Dar p ă r i n t e l e nu spune, că tipografia ce-a făcut cu acei bani? Că din aceia a plătit hârtia *foilor, cărţilor şi Calendarelor, a plătit* lucrătorii *tipografi*, compactorii, expeditorii *şi* tot ce s'a cerut, — *iar ei, tipografiei, ce i-a mai rămas? Ce? Aşa de «mult», că azi nu mai are nici atâta fond cruţat, cât avea înainte de ce a început a lucra şi pentru părintele Trifa!*

De ce se spun lumii nepricepătoare astfel de lucruri, cari să-i ducă judecata în rătăcire asupra bisericii, a aşezămintelor ei şi-a conducătorilor ei? Noi ne întrebăm, dacă păr. Trifa a plătit 8 milioane, cât a trebuit să încaseze, şi ce aşezăminte creştineşti de ajutorare a întemeiat spre a veni şi în ajutorul altora.

40 de case...

Nici aceea nu uită părintele Trifa să spună, că Consistorul are în Sibiu 40 de case (las' că n'or fi atâtea!) şi păduri şi moşii! De-ar fi chiar aşa, pe acelea le au adunat capii şi conducătorii buni ai bisericei, dela cei cari au iubit mai mult biserica, decât pe sine şi ale sale, — ca să ni le lase nouă drept uşurare în purtarea de grije de acest aşezământ alui Dumnezeu. Nu cumva cei de azi au vină, că nu risipesc ce au moştenit, că nu ne dau nouă, la toţi lacomii, câte-o casă, câte-o pădure. Ciudat fel de judecată!

Comorile Mitropolitului.

Ce-i drept e drept. Şi I. P. S. S. Mitropolitul Nicolae e cam iubitor de comori, încă aici pe pământ. Şi ne pune şi pe noi, pe preoţi, să contribuim la ele cât mai mult, ca să-i crească Comorile pentru cari I. P. S. Sa se luptă şi ne ceartă mereu pe noi preoţii, că nu-i ajutăm destul ca să crească, sunt: aşezămintele cari să înviioreze viaţa duhovnicească, adevărata viaţă creştină în biserică, aşa cum era ea în vremile de înflorire a creştinismului. In acest scop a pregătit şi a pus în lucrare: Pentru tineret «Societăţile Sfântul Gheorghe», cu program foarte îngrijit; pentru cei mari «Casele culturale» cu program foarte bogat; pentru femei «Reuniunile de femei», cu nobil scop, toate pentru înviorarea şi încălzirea sufletelor la v i a ţ ă adânc creştină.

Pentru a pune mai viu în mişcare aceste societăţi, a întemeiat foaia „Lumina Satelor», căutându-şi la ea lucrători meşteri. Iar nouă preoţilor, pentru a ne pregăti spre slujbă în acele societăţi, ne porunceşte să ne adunăm în conferinţe preoţeşti pe protopopiate de 2 ori pe an şi de cât mai multe ori în cercuri religioase (Asociaţia clerului).

Când s'a înfiripat „Oastea Domnului" ca a patra societate religioasă pe lângă cele 3 de mai sus, I. P. S. Sa s'a bucurat de ea şi a îngrijit-o foarte mult prin circulări către noi preoţii, prin cuvântările Sale pastorale de Crăciun, Anul-nou, iar pe însufleţitorul isteţ al acestei «Oşti», pe Păr. Trifa, l-a lăudat, l-a susţinut, a umblat cu el ca cu un ou roşu şi certa pe ceice îndrăzneau să-i spună să bage de seamă, că părintele Trifa nu e chiar aşa cum îl ţine I. P. S. Sa! L-a cercetat la Sanatoriu, l-a sfătuit unde să meargă la loc mai bun la Davos că se va face bine, etc. cum însuşi păr. Trifa mărturiseşte.

Pentru a duce cu spor viaţa în societăţile de sus şi mai târziu şi în „Oaste", I. P. S. Sa ştia de ce folos îi este foaia „Lumina Satelor", la care s'a adaus mai târziu şi „Oastea Domnului" — şi de aceea, cum îşi inchipuia păr. Trifa şi Ouatu, că I. P. S. Sa întemeetorul şi proprietarul legal al foii, o va lăsa să-i treacă din mâni şi dela tipografia bisericii?

„Voluntariatul".

Păr. Trifa spune că priveşte „Oastea Domnului" ca un „voluntariat", adecă o armată de sine, şi se împotriveşte cu dârzenie, ca ea să fie „oficializată", adecă ţinută în legătură prea vădită cu biserica. Dar nu bagă de seamă şi părintele şi cetitorii, că tocmai *aşa spun şi sectele*: că ele-s ceva „de sine stătător", fiecare cu capul ei, îndreptându-şi şi credinţa după cea a capului, fără a ţinea seamă de credinţa şi rânduielile bisericii?! Crede păr. Trifa că viitorul „Oastei" e mai asigurat şi pe drum mai bun aşa, ca „voluntariat", adecă de capul ei, decât ţinând bunele legături cu sf. biserică? Noi credem că chiar prin aceste legături şi prin aşezarea steagurilor ei lângă sfinţii prapori în biserici, îi este viitorul mai asigurat şi mai păzit de rătăcire! De o va ţinea osebită „voluntară", ea va trebui să aibă şi un Comandant deosebit al ei. Şi atunci noi preoţii care slujim „Oastea Domnului" cu „Comandantul" nostru împreună, cu Arhiereul, noi ce ne facem? Să avem doi comandanţi, unul în biserică, altul afară, pe cel al „Oastei?" Păr. Trifa se socoate singur „Comandant" al Oastei. Dar când Dumnezeu îl va chema pe părintele în ceriuri, Oastea cui o lasă? Numeşte dânsul pentru ea un moştenitor? Iată pentru ce e greşită această cerere. Şi iată pentru ce noi preoţii slujim cu drag Oastea stând ea *în* biserică, căci aci îşi are cursul ei firesc, ca şi sfânta biserică, cea vecinică şi nelegată de un om.

Asmuţarea mulţimii.

Păr. Trifa se bizuie pe »mulţimea« care îl va urma. O, Doamne, ce e mai uşor azi, în aceste zile ale francmasoneriei şi a sectelor, ca şi a puzderiei de cărturari necredincioşi, decât să asmuţi mulţimea celor ce nu le ştiu toate, împotriva preoţilor şi a treptelor mai înalte preoţeşti? Asta o fac, cu mare isbândă, toţi agenţii electorali. De ţii cu »partidul« lui, eşti preot vrednic, de ţii cu altul, eşti: »popă vândut duşmanului« şi huiduit de popor...

Cam aşa-i şi aci. Ridică păr. Trifa cuvânt de ocară şi cu învinuiri asupra Capului bisericii, dându-se pe sine de »prigonit« şi nedreptăţit, chiar „furat", o, ce repede îşi va găsi destui nepricepuţi cari să ridice pumnul şi ciomagul asupra »prigonitorului«. »Nu-l lăsăm pe părintele nostru«! Dar cine a voit să ţi-l iee sau să ţi-l mişte, creştine, dela locul de multă încredere şi cinste ce i s'a dat? El *pleacă, trântind uşile după sine, în semn de creştinească recunoştinţă pentru binefăcătorul şi mult preţuitorul său! Şi nu vedeţi, fraţilor, că aşa vârâm cel mai respingător bolşevism în biserică?*

Şi preoţii?...

Că dintre cei cu puţină înţelegere, se ivesc astfel de săritori pentru cel „prigonit", o pricepem. N'o fac din răutate, ci din neştiinţă. Dar *preoţii?*, preoţii pot şi ei să ridice glasul, pumnul, ciomagul, pentru a sprijini acest val de răsvrătire şi de răsturnare a valorilor în sfânta biserică? Părintele *Vladimir Popovici* din Glingenii, Basarabia, G. Bogoride din Moldova şi alţii, alături de răsvrătitul şi încuragiatorul la răsvrătire preot *Ouatu* din Bucureşti, îşi dau ei sama de ce fac?

Şi Patriahul? „Ostaşul Domnului" publică fotografia Inaltului Patriarh Dr. Miron Cristea, numindu-l „sprijinitorul şi *susţinătorul*" părinţilor Trifa şi Ouatu! In zbuciumul lor de a se smulge de sub legăturile bisericii? Dar asta nici ca glumă nu se poate închipui! Chiar pentru aceea aşteptăm dela Inalt Preasfinţitul Patriarh o grabnică şi hotărâtă desminţire şi desaprobare a pornirii răsvrătite a celor doi preoţi.

Valul...

Ce e val ca valul trece. Ce vedem azi, bunul cetitor să ştie că e numai un *val*, un *vârtej* adus de vântul rău. Dar valul se va linişti, căci e trecător, şi marea — sfânta biserică, — va rămânea, vecinică şi măreaţă cum a făcut-o Dumnezeu, şi noi în ea!.., Şi vârtejul se va perde şi drumul pe care a roscolit praful şi gunoaiele, va rămânea drum curat, drumul vieţii curate creştineşti, şi noi vom merge pe el spre Domnul. — Aşa să credeţi.

Orăştie, 16 Febr. 1935.

Prot. Ioan Moţa.

trem de importantă. Să o plaseze cu convingere într'o lumină ideală, făcând din ea un adevărat apostolat.

Aşa dar, din impresia pe care vrem să o lăsăm asupra catehumenilor şi din concepţia înaltă pe care trebue să ne-o formăm faţă de chemarea noastră, răsare atitudinea pe care trebue să o păstrăm în fiecare zi.

Ajunşi la acest punct, putem întra în miezul chestiunii.

Şi, data viitoare, vom îndeplini acest lucru.

D. CĂLUGĂR

Probleme, fapte, comentarii

I. Lupaş: Răscoala ţăranilor din Transilvania la anul 1784. *Cluj 1934. 230 pag. 60 Lei, cu 41 ilustraţii. — Cu priprilejul comemorării celor 150 de ani dela revoluţia lui Horea, dl prof.* I. Lupaş *ni-a făcut un preţios dar, prin evocarea măreaţă a mişcărilor ţărăneşti din Ardeal.*

Veacul al 18-lea s'a ivit la orizontul istoriei Transilvaniei aducând trecerea ei sub sceptrul habsburgic.

Casa Habsburgilor, în scop să-şi consolideze imperiul, a încercat unificarea sufletească a neamurilor prin impunerea limbii germane şi a catolicismului, cu ajutorul celor trei factori: **călugărul** *iezuit,* **agentul** *fiscal, şi* **generalul** *împărătesc.*

Dar asaltul întreit se izbeşte de stânca de granit a sufletului românesc. Atunci începe regimul de teroare, căruia românii îi răspund cu tăria isvorâtă din credinţa strămoşească.

Călugărul Visarion Sarai *porneşte luptă în 1744; o continuă călugărul* Şofronie *din Cioara, care prin puterea cuvântului său răscolise toată suflarea românească contra nobililor unguri şi a uniţilor.*

Iosif II-lea, suveranul luminat, avù o atitudine demofilă, în călătoriile sale printre români, trezindu-le speranţa într'o soarte mai bună.

Isbucnirea răscoalei ţărăneşti din 1784 este în linia tradiţiei revoluţionare ce s'a păstrat mai puternică în Munţii Apuseni. Locuitorii de aici numai în sec. 18-lea au ajuns iobagi. Spiritul lor de libertate nu putea fi îngrădit de feudalismul nobililor. Iobăgia a fost cauza locală a răscoalei. Impulsul cel mai apropiat l-a dat conscripţia militară în regimentele de graniţă.

Revoluţia pe lângă caracterul ei economic şi social-politic, apare şi cu tendinţa spre convertire la ortodoxie, drept reacţiune împotriva măsurilor drastice ce le suferiră românii timp de peste 80 ani.

Focul revoluţiei îl aprinde Crişan *la biserica din Mesteacăn, lângă Baia de Criş, Duminecă în 31 Octomvrie 1784. In decurs de 5 zile întreg Zarandul e cuprins de revoluţie, al cărui suflet e Horea, secundat de Cloşca şi Crişan.*

Peripeţiile dramatice ale răscoalei sânt descrise în interesante amănunte, ce nu pot fi cuprinse în aceste câteva rânduri. Se constată că preoţii au fost factori însemnaţi de îndrumare în mişcările ţărănimii.

Sfârşitul revoluţiei a fost din cele mai tragice pentru conducători şi pentru sutele de eroi anonimi şi cunoscuţi. Tradaţi şi prinşi, întâi Horia şi Cloşca, pe urmă şi Crişan, sânt duşi la închisoarea din Alba-Iulia. Crişan îşi curmă firul vieţii în 13 Februar 1875. Horia şi Cloşca sânt frânţi pe roată în 28 Februar. Mai întâi a fost sfârmat Cloşca, — Horea, după ce a »iertat cu toată inima« pe cei cari l-au tradat, a păşit la moarte cu inimă îndrăzneaţă.

Cartea dlui prof. I. Lupaş aruncă vie lumină asupra mişcării din 1784—85. Ochiul ager al istoricului, temeinicia isvoarelor, faza colorată, stilul sobru al istoricului nostru, s'au îmbinat într'o fericită armonie, dându-ne această operă vrednică să fie citită de orce român.

I. Faur

*

Sfinţirea troiţei din Crişcior (prot. Zarand). — Duminecă în 3 Februar s'a sfinţit, cu fastul cuvenit, troiţa din Crişcior, ridicată în amintirea împlinirii unui veac şi jumătate dela revoluţia lui Horea. După terminarea sfintei liturgii în biserică, preoţii în număr de cinci au pornit cu credincioşii în procesiune spre centrul comunei, unde a fost aşezată troiţa.

Aici în faţa unei asistenţe numeroase s'a făcut sfinţirea apei, stropindu-se troiţa cu aghiasmă. S'a oficiat parastas pentru *Horea, Cloşca, Crişan,* pentru preotul *Constantin Turcin,* căpitanii din Crişcior: *George Adam, George Marcu,* şi pentru toţi eroii morţi în decursul acestei revoluţii. Slujba dumnezeească a fost oficiată în sobor, de parohul locului Ştefan Perian, preoţii Ioan Birău din Buceş, Candin Stanciu din Blăjeni, Nicolae Tebieş din Şesuri şi Ioan Demian din satul Bucureşti.

După terminarea sfintei slujbe, dl inginer G. Minovici a ţinut o frumoasă vorbire, despre revoluţia lui Horea în legătură cu evenimentele petrecute atunci în Crişcior. Au urmat recitări de poesii patriotice de cătră elevii şcoalei primare din loc, cântări executate de fanfara societăţii „Mica".

Vorbeşte apoi învăţătorul Petru Mateieş despre sfârşitul tragic al eroilor martiri: Horea, Cloşca şi Crişan, despre atitudinea ungurilor în revoluţie şi despre pretenţiile lor nesocotite din zilele noastre.

A vorbit după aceasta dl Dr. Ioan Radu din Brad, preşedintele comitetului pentru comemorarea revoluţiei, făcând o dare de seamă despre construirea troiţei din Crişcior, (a costat peste 35 mii Lei), mulţumeşte sprijinitorilor şi predă monumentul în grija autorităţilor locale. In deosebi mulţumeşte minerilor şi funcţionarilor soc. „Mica", cari toţi au contribuit cu obolul lor la zidirea acestei troiţe. La sfârşit ia cuvântul Pr. Ştefan Perian, care, spune între altele, că troiţa este al treilea monument de seamă din comuna Crişcior, cu istorica sa biserică ortodoxă veche de peste 500 ani, şi monumentul eroilor ridicat de societatea Sf. Gheorghe în amintirea vitejilor din localitate, morţi în marele răsboi de întregire a neamului. Aminteşte numele eroilor crişcioreni dela 1784 între cari al preotului *Constantin Turcin,* — acest preot a avut acelaş sfârşit tragic ca Horea şi Cloşca, fiind şi dânsul sfârmat pe roată şi decapitat, împreună cu Marcu şi Adam, căpitanii lui Crişan. Indeamnă la sfârşit credincioşii, că de câteori trec pe lângă această troiţă să-şi educă aminte de martirii neamului, să se adape din sufletul lor curat şi cu evlavie creştinească să se roage pentru odihna sufletelor lor.

Troiţa ridicată în Crişcior are în faţă un baso-relief, o frumoasă icoană de bronz, lucrată de dl Radu Moga profesor din Brad. Ea reprezintă pe preotul Constantin Turcin, zis popa *Costan,* care botează pe Apolonia fiica nobilului Mihai Pakot, pe care o cunună cu iobagul Ioan Sârbu din Crişcior.

Terenul pe care e aşezată troiţa, e donat de credinciosul Nicolae Faur şi soţia sa Ana din Crişcior.

Troiţa are în faţă inscripţia gravată cu litere de aur în marmoră: «*Spre pomenirea veşnică a mucenicilor revoluţiei lui Horea dela 1784. Intâia flacără a răscoalei a izbucnit aici în Crişcior*». Pe partea inversă a troiţei stau scrise numele eroilor crişcioreni amintiţi.

Pr. *Şt. P.*

*

Semănătorii de vrajbă. — In nrul ultim al „Farului Nou", organul de propagandă catolică şi de dăscălire a neamului nostru, publicat de familia italiană Frollo, găsim ştirea uluitoare că congregaţia „De Propaganda Fide" din Vatican a numit pe canonicul Brânzeu dela Lugoj, preşedintele comisiunii de răspândire a credinţii catolice în România.

Iată-ne aşa dar declaraţi, într'un mod cât se poate de deschis teren de misiune.

In orice caz e comod să fi misionar în România. Nu ai de suportat nici căldurile Africei equatoriale, nu rişti nici perderea vieţii, n'ai nici de lămurit capetelor primitive de sălbateci avantagiile credinţei creştine, ci stai liniştit în cabinetul tău de canonic, mai ţesând ici colo câte o intrigă, răsvrătind aici poporul contra preotului ortodox, stimulând dincolo poftele vre-unui şofer după demnitatea sacerdotală şi la sfârşit înscriind pe foştii credincioşi în registrele tale, fără nici o osteneală de a le descoperì noua credinţă.

Dar noi întrebăm organele conducătoare ale Statului: se mai pot suporta astfel de jigniri ale statului nostru creştin şi civilizat din partea unei instituţii străine? Nu e cazul să i se respingă cu toată indignarea astfel de batjocuri, iar ambasadorul să-i fie expediat grabnic acasă?

Şi dacă nu se iau măsuri contra acestor jigniri, nu e în drept ca poporul nostru să-şi manifeste toată nemulţumirea?

Cine seamănă vrajba?

INFORMAŢIUNI

Ştire personală. I. P. S. Sa Mitropolitul nostru *Nicolae* a fost plecat în zilele de 14—17 cor. la Bucureşti în chestiuni bisericeşti. Cu ocazia aceasta a conferit cu dl Titulescu, ministrul afacerilor străine şi cu dl Savel Rădulescu subsecretar de stat la acelaş minister, asupra modalităţilor de cât mai grabnică repatriere a Fundaţiunii Gojdu.

Nouă foaie religioasă. Din Arad primim întâiul număr, apărut în 17 Februar 1935, al foiţei de vestire creştină, *Calea Mântuirii,* „foaie duminecală pentru vestirea credinţei ortodoxe şi îndreptarea vieţii creştine". Redactor al acestui organ, care apare cu arhierească binecuvântare, este Pr. *Ilarion V. Felea.* Abonamentul anual 50 Lei. Adresa: Arad, strada Eminescu 18. — Dorim noului confrate viaţă lungă şi bogată în realizările ce le urmăreşte.

Biserica ortodoxă rusească din Bucureşti este cedată, în mod gratuit,

---

Teofil, episcopul Alexandriei, osândì împreună cu alţi episcopi din Egipet cărţile lui, după ce acelea fuseseră cetite într'o adunare mare în public, şi se mai hotărâ şì aceea, ca nimenea să n'aibă voie de a citì ori de a ţinea cărţile lui Origen. Călugării acelor ţinuturi ziceau, că fiecare va avea atâta pricepere, ca să despartă în cărţile acestea adevărul de minciună şi nu voiră a li se oprì, de oarece ar sta într'însele şì multe bune. Ear episcopii răspunseră, că mai sânt ele cărţi bune destule, pentru aceea scrierile lui Origen să nu se cetească, căci din cetirea lor va purcede mai multă pagubă pentru ne'nvăţaţi, decât folos pentru învăţaţi; de aceea folosindu-se de puterea sa opriră acele cărţi; ba Teofil cerù într'ajutor şì braţul statului, prin care apoi se efeptuì (îndeplinì) hotărârea cu puterea.

§ 10. — Aceeaş ivire, ca cu Arie şi cu întâiul Sobor ecumenic, se poftoreşte [se repetă] la ereticul Nestorie şi sinodul ecumenic din Efes la anul 431. După osândi acest sinod greşala lui Nestorie, îndreptă o scrisoare către Impăratul Teodosie, cu cuprinsul: „Te rugăm pe Maiestatea Ta, cu străjnicie a îngriji ca eresul lui să se ţină departe din biserică, şi cărţile lui pretutindenea să se ardă. In chipul acesta credinţa Apostolilor, având prin cuvioşia Maiestăţii Sale parte şì de scutinţa aceasta din afară, se va păzì nevătămată". Impăratul corespunse rugării episcopilor şi slobozì legi, dintre care una fu primită şì în cărţile legilor imperiale. Cod. Theodos, I. 66. despre eretici. Acolo se zice mai întâi: „După ce Nestorie fu osândit ca eretic, partizanii lui se opresc a nu se mai chema creştini şi a nu mai lua în deşert acest nume cinstit; dar şì cărţile cele rele ale lui Nestorie, prin care se sileşte a-şi lăţì eresurile sale cele de osândă şi care le combat şì hotărârile Sinodului ecumenic din Efes, n'are nimenea voie a le avea, cetì, ori decopia; ci acelea mai vârtos să se caute cu grijă şi să se ardă în public. Aşa se va seca învăţătura cea mincinoasă din rădăcină, şi ologul [mulţimea] cel lesne de amăgit, va fi asigurat de neghina cea spornică a rătăcirei". „Căci, zice într'alt edict, ce e mai scump ca sufletul; ce e mai preţios ca credinţa; dar amândouă prin astfel de cetiri sufer pagubă; şi pe când raţiunea prin năluca arătărilor înşelătoare se duce în rătăcire, toate celelalte lucrări duhovniceşti sânt puse în drum rău şi în direcţiune întoarsă".

§ 11. — Asemenea lege, ca în contra scrierilor nestoriane, se slobozì împotriva scrierilor eresului mare şi periculos următor al Evtihienilor, la anul 451, prin Impăratul Marţian, care lege se primì şì în cartea legilor imperiale. Cod. Iustin, I. 8. despre eretici.

§ 12. — In sfârşit mai vine a se considera încă o împrejurare, aceea adecă, că la o carte cu înţeles adânc misterios, dela a cărui pricepere atârnă cunoaşterea adevărului, întocmirea vieţii omeneşti, ajungerea mântuirii veşnice, foarte mult face aceea, dacă zice traducerea acurat (întocmai) aceea, ca textul original. Şi, pentru aceasta, cine chizăşueşte?

Cine au tradus cărţile Sf. Scripturi ale Testamentului Vechi? Le-au tradus 72 bărbaţi, pe cari însuşi împăratul Ptolomei Filadelful i-a aflat vrednici şi procopsiţi de acest lucru. Aşadar traducătorii cei dintâi ai Bibliei nu din volnicia lor, ci în urma unei porunci onorifice au primit asupraşi sarcina aceasta, şi în chipul acesta biserica avea traducerea autentică a Sf. Scripturi a Testamentului Vechi; ear sfintele Scripturi ale Testamentului Nou le-a dobândit biserica dela Evangheliştì şi Invăţăceii lui Hristos, pe care toate le sfinţiseră Apostolii prin întrebuinţare. Dar o traducere făcută aşa numai de cine apucă, fie 'nvăţat ori ne'nvăţat, fie dreptcredincios ori eretic, fie chemat ori nechiemat, o traducere ca aceea este nimicită după firea sa încă în simburele ei prin puterea bisericească.

§ 13. — Judecata bisericii la astfel de cărţi se reduce la obiect, adecă la cuprinsul cărţii când scriitorul precunoaşte eresia ce o făcuse prin scrierea sa, ear altmintrelea se reduce şì la subiect, adecă şì la scriitor.

Aşadar, în privinţa cărţilor e de lipsă nainte de toate, ca *toate cărţile care au de a propune învăţătura dogmatică ori morală a bisericii, precum catehisme, cărţi de rugăciune şi evlavie pentru drepcredincioşi, să se supună cenzurii înainte de tipărire;* căci ce e să se lăţească drept învăţătură bisericească între popor, de aceea biserica cu puterea dregătoriei învăţătoreşti, încredinţate ei dela Dumnezeu, trebue să aibă grijă deosebită, ca nu cumva în loc de lucruri mântuitoare să se lăţească între oameni, prin de aceia ce n'au chiemare, lucruri mincinoase ori întoarse, nepricepute ori ridicole.

§ 14. — Când puterea statului o carte, ce din parte bisericească se proclamă pericoloasă credinţei şi moralei, nu o ar afla aşa, atunci se poate ca să nu întrebuinţeze nici mijloace pentru oprirea şi nimicirea ei. *In cazul acesta lerarhia văzând că e pericolul ameninţător, e datoare a cere sprijinirea statului şi de al doilea, şi de al treilea pe baza aşezămintelor bisericii:* şi dacă nu o capătă, atunci are drept de a întâmpina răul cu măsuri care îi stau ei în dispoziţie.

Iubire frăţească

In legătură cu a doua pustiire a mănăstirii Brâncoveanu

Mănăstirea dela Sâmbăta de sus dărâmată prima oară la 1761, la ordinul generalului Buccov şi la cererea episcopului unit Petru Pavel Aron, a fost pustiită a doua oară în Noemvrie 1785 (Dr. Augustin Bunea, Episcopii Petru Pavel Aron şi Dionisie Novacovici, 337 şi Dr. Ştefan Lupşa, Din trecutul mănăstirii Brâncoveneşti dela Sâmbăta de sus, în Revista Teologică 1931, pg. 126 urm.).

spre a se face într'însa slujbe în limba română. — Se mai anunţă din capitală, că guvernul din Rusia a pus la dispoziţia României toate *arhivele* evacuate la Moscova. Guvernul român a luat măsuri ca aceste arhive să fie transportate în ţară.

Dela oficiul poştal Sibiu. Se aduce la cunoştinţă că prin Jurnalul consiliului de miniştri s'a aprobat a fi înscrise în tariful p. t. t. cu preţul de lei 35 bucata, plăcile de *control* radio, fiind obligator pentru toţi abonaţii radio a avea placă de control.

ŞTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Duminecă, 24 Februar 1935, va predica părintele *M. Neagu.*

Conferinţa ţinută Duminecă în sala prefecturii judeţene de dl *Dr. I. Stoichiţa,* inspector general sanitar, a avut de subiect, plin de învăţături folositoare şi interesante: aspecte din viaţa sanitară a României de astăzi. Problema sanitară, constată conferenţiarul, stă în cea mai strânsă legătură cu problema economică. In mod intuitiv se arată apoi, în tablouri numeroase, cifrele de natalitate şi mortalitate, în ultimii 20—25 ani, în deosebitele state, precum şi cauzele mortalităţii la popoarele din aceste state. Cu cât se reduce numărul de analfabeţi într'o ţară, cu atât se îmbunătăţeşte şi aspectul ei sanitar, — o dovedeşte experienţa zilnică. Conferinţa a fost una din cele mai bine primite de marele număr al auditorilor.

Recrutarea pentru tinerii din oraşul Sibiu, născuţi în anul 1914, clasa anului 1936, se va face în zilele de 6—9 Martie 1935. Informaţii se pot primì dela primăria municipiului Sibiu, uşa 21, în fiecare zi de lucru dela ora 8—12.

Nr. 10.912—1934.

Comunicare

Se aduce la cunoştinţă că erezii după Părintele Ioan Banu din Ernea, decedat la 27 Noemvrie 1934, în baza §-ului 5 din regulamentul fondului de ajutoare preoţesc, au primit dela Cassa Arhidiecezană din Sibiu, în numerar, fără nici o reţinere, ajutorul preoţesc de Lei 30.000.

Sibiu, din şedinţa secţiei economice a Consiliului arhiepiscopesc dela 16 Februarie 1935.

Consiliul arhiepiscopesc

Publicaţiune

Spitalul de boli mintale Sibiu publică concurs pentru ocuparea postului de **şef-bucătar** la acest spital pe data de *10 Martie 1935.*

Informaţii se pot lua din biroul administrativ al spitalului în orele oficiale.

Sibiu, la 19 Februar 1935.

Dr. Gh. Preda
medic primar, director superior
inspector general sanitar.

I. Moşoiu
administrator.

[2] 1—1

Fără sfială

Publicăm, ca supliment la numărul de faţă, un articol al păr. prot. I. Moţa în care se scot la iveală câteva neadevăruri şi laturi puţin evanghelice din răspunsul păr. Trifa, publicat în »Ostaşul Domnului«. Intr'un număr viitor se va arăta într'un supliment mai larg, cu reproducerea în fac-simil a documentelor, cât de mult nesocoteşte păr. Trifa adevărul şi cât de mult s'a abătut în răspunsul C. Sale dela linia cuvenită a sincerităţii, a modestiei şi a respectului faţă de autorităţile ierarhice ale Bisericii.

Se va arăta prin reproducerea din *Circularele* I. P. S. nostru mitropolit cât de neadevărată şi de puţin cuviincioasă este afirmaţia păr. Trifa că autorităţile noastre ierarhice şi bisericeşti nu s'au interesat de Oastea Domnului.

Există o stare de spirit, care e la polul opus celei a creştinului bun, când omul, deşi ştie, în fundul conştiinţei sale, care e adevărul, totuşi înăbuşe acel glas printr'o încăpăţinare şi printr'o trufie păcătoasă, şi vorbeşte cu totul altfel de cum ştie că a fost şi este. Numai o astfel de lipsă de sfială faţă de adevăr şi faţă de glasul conştiinţei care îl spune, poate face pe păr. Trifa să afirme un lucru ca cel de mai sus sau ca cele ce vom mai remarca. Această lipsă de sfială faţă de adevărul care strigă chiar din tine, se mai numeşte şi rea credinţă şi ea stă în strânsă legătură cu trufia, adecă cu refuzul de-a te supune adevărului când nu e pe placul tău. Ea se mai numeşte şi perfidie, adecă căutarea de-a ascunde adevărul prin diferite abilităţi.

Căci nu numai păr. Trifa, ci toţi ierarhii, toţi preoţii şi toţi credincioşii câţi au stat de vorbă cu I. P. S. Sa, sunt în stare să mărturisească cu mâna pe inimă, din adâncul convingerii lor, despre marea, nemărginita dragoste ce a avut-o I. P. S. Sa faţă de mişcarea »Oastea Domnului«, care putem afirma cu toată certitudinea, nici n'ar fi existat fără sprijinul şi dragostea I. P. S. Sale.

Dar când cineva caută să înăbuşe adevărul, aproape totdeauna ajunge în contrazicere cu sine însuşi. Se răsbună adevărul. Aşa şi cu păr. Trifa. Intr'un loc spune că «Oastea Domnului« era deja o înfăptuire puternică înainte de-a avea C. Sa tipografie proprie. In altă parte însă tot C. Sa spune că fără tipografie proprie mişcarea nu putea exista, căci tipografia Arhidiecezană cu cele 3 maşini ale ei e o »mare moartă« din care n'a ieşit nimic. Dar nu în Tipografia Arhidiecezană s'a tipărit până la 1930 »Lumina Satelor« şi cărţile păr. Trifa şi nu prin tipăriturile acestea, ieşite din ea, s'a înfăptuit »Oastea Domnului?« Şi apoi se poate să vorbească un preot cu atâta dispreţ şi ură despre Tipografia aceasta, din care s'a nutrit şi se nutreşte preoţimea şi poporul nostru cu hrană spirituală dela Şaguna încoace? Acest dispreţ e aruncat şi asupra tuturor celor cari au tipărit la această tipografie: ierarhii noştri de până acum, teologii, pedagogii şi istoricii noştri. Şi apoi »minunea« Oastei s'ar fi realizat aşa de uşor, dacă n'ar fi fost poporul nostru creştin şi educat creştineşte în bună parte şi cu ajutorul scrierilor ce au apărut din această tipografie?

Păr. Trifa se plânge că plăteşte 2500 lei lunar pentru librărie, pe care dânsul a vrut să şi-o facă afacere privată. Dar nu se gândeşte că ceilalţi slujbaşi ai bisericii din centrul eparhial plătesc pentru camerele lor de locuit câte 2000 lei lunar, pe când C. Sa n'a plătit nimic pentru locuinţă niciodată. Unde e persecuţia?

C. Sa vorbeşte de »bănuţii văduvei« din care s'au strâns *»vre-o* 250,000 lei« pentru plata tipografiei, dar de ce nu s'a gândit la aceşti »bănuţi«, cu remuşcare când şi-a pus tipografia pe numele propriu? »Bănuţii văduvei« nu s'au dat niciodată pentru strângerea de averi personale de milioane, ci s'au dat sau pentru o instituţie publică, sau pentru a îmbrăca un om gol şi flămând.

Păr. Trifa afirmă că la începutul anului 1934 a plecat la Bucureşti pe ascuns nu ca să scape de controlul Bisericii, ci ca să iasă de sub jurisdicţia strâmtă a unui ierarh şi să se pună sub jurisdicţia Patriarhiei, a Bisericii întregi. C. Sa nu ştie că orice preot când pleacă dintr'o eparhie, trebue să ceară »litterae dimissionales« dela ierarhul său pentru a le prezenta celuia în a căruia eparhie pleacă? Chiar dacă n'ar fi fost la mijloc o mişcare ca »Oastea Domnului« şi publicaţiile ei, şi tot nu era frumos şi canonic să plece pe ascuns. Şi dacă s'a dus la Bucureşti şi a tipărit acolo un prim număr din »Oastea Domnului«, cerut-a binecuvântarea dela I. P. S. Sa Patriarhul? Noi ştim că nu. Deci argumentul că de aceea a plecat pentru a se pune sub jurisdicţia I. P. S. S. Patriarhului, e nesincer.

Din alte pasagii înţelegem că păr. Trifa vrea ca mişcarea »Oastea Domnului« şi dânsul ca comandant al ei să nu ţină de nici un ierarh, ci de Biserica întreagă (»emblema Oastei era şi este mai presus de hotarele unei Eparhii«, »mişcarea Oastei aparţine Bisericii întregi« iar de foaia »Ostaşul Domnului« spune că ea »este o dovadă că Oastea Domnului nu aparţine unui ierarh şi unei Eparhii, ci ea este a tuturor celor cari se ocupă cu ea şi se jertfesc pentru ea»).

Cum înţelege C. Sa aceasta? că nu ţine de nici un ierarh personal, ci numai de toţi la un loc, adecă de Sf. Sinod? (Interpretarea că nu ţine nici măcar de Sf. Sinod, nu vrem să i-o atribuim păr. Trifa, căci atunci nu mai ţine de Biserică peste tot) Dar atunci poate spune un preot şi un credincios »ostaş« dintr'o eparhie oarecare: eu nu mai ascult de ierarhul meu, eu ascult numai de Sf. Sinod? Păr. Trifa cam aşa vrea să se prezinte. Desigur »Oastea Domnului« e a Bisericii întregi, aşa cum orice creştin ortodox e al Bisericii întregi, dar el stă în legătură cu Biserica întreagă printr'un ierarh. Nu există preot în Biserica noastră şi nici credincios care să nu depindă de *un* ierarh.

Păr. Trifa, ca preot al Bisericii, cu atât mai mult trebue să stea sub jurisdicţia unui ierarh. Dacă nu-i mai place să stea sub jurisdicţia unui ierarh, n'are decât să plece, dar să ceară »litterae dimissionales« dela ierarhul respectiv, regulându-şi situaţia şi să se anunţe celuilalt, cerând încuviinţarea pentru ce vrea să lucre.

Cum rămâne, din acest punct de vedere, cu fapta C. Sale dela Anul nou cor. de-a scoate o foaie (»Isus Biruitorul«) fără încuviinţarea ierarhului sub a cărui jurisdicţie se află? Când n'ai încuviinţarea ierarhului tău, n'ai, pur şi simplu, încuviinţarea Bisericii. Intâi trebuia să intre sub jurisdicţia altui ierarh şi apoi, de i-ar fi dat acela încuviinţare, să-şi fi scos foaia. Dar cum se împacă afirmaţia că vrea să stea sub »întreaga Biserică« cu gândul ce l-a avut când a pornit să scoată »Isus Biruitorul«: «Cu ajutorul Domnului voi încerca să mai clădesc o casă nouă, în care să lucrez fără să mai fiu pus sub tutela administrativă şi *spirituală* a părintelui Secaş, sau *a altora*?« Acest «altora» se referă la I. P. S. Sa. Aşadar independenţă deplină. Se vor mai remarca celelalte laturi nepotrivite ale articolului C. Sale cu alte ocazii.

Noi mai remarcăm de încheiere numai una: Păr. Trifa face demagogie, (aceasta tot lipsă de sfială, este: în faţa conştiinţei, a adevărului, a preciziunii şi a urmărilor pentru Biserică).

Căci ce alta este să te complaci în echivocul pe care ţi-l permite identitatea dintre titlul unei foi şi marea realitate care este Mântuitorul Isus Hristos. »Stau închis cu »Isus Biruitorul« şi *El*, va birui«. Adecă stau închis pentru o foaie dar foaia e *El.* Un om cu puţină responsabilitate morală evită astfel de maniere.

Iar în alt loc îşi aplică vorba Mântuitorului: »Vor pune mâna pe voi şi vă vor prigoni, vă vor arunca în temniţe *şi vă vor târâ înaintea diregătorilor* **din pricina numelui meu**« (Lc. 21, 12).

Aşadar ierarhul Bisericii îl persecută pentrucă propovăduеşte pe Domnul?! Va să zică autoritatea Bisericii e *contra* Domnului! E asemenea autorităţilor păgâne din vremea primilor creştini!

Vai ce blasfemie!

Noroc că ne mai aducem aminte că nici un apostol sau martir n'a luptat şi n'a murit pentru tipografii, sau pentru case.

Despre o contribuţie „frăţească" din partea uniaţiei şi la a doua stricare nu se ştia până acuma. Se credea că a doua pustiire se datoreşte în mod absolut ordinului împărătesc din 30 Decemvrie 1782, care dispunea desfiinţarea tuturor mănăstirilor şi a ordinelor călugăreşti cu viaţă pur contemplativă.

Ar fi fost însă prea mare minunea să nu fie amestecată şi aci bunăvoinţa „fraţilor".

De fapt, avem să mulţumim şi episcopului unit Grigorie Maior pentru a doua desfiinţare a mănăstirii Brâncoveneşti.

In arhiva fostului comandament al corpului austriac de armată din Sibiu, acum în posesia „Astrei", se găsesc câteva ştiri în privinţa aceasta.

In 19 Aprilie 1782 episcopul Grigorie Maior raportează comandamentului general din Sibiu, la adresa aceluia din 26 Martie acelaş an, că n'are sub jurisdicţiunea sa nici o mănăstire şi nici un monah cu viaţă contemplativă, atrage însă inzistent atenţiunea comandamentului general asupra mănăstirii dela Sâmbăta de sus, ai cărei călugări nu îndeplinesc nici o misiune legată cu păstorirea sufletelor şi, în plus, reprezintă cel mai mare pericol pentru unire.

Iată cuvintele lui: „Dacă fac abstracţie de schitul dela Silvaşul de sus în districtul Haţegului, nu mai există, pe cât ştiu, nicăiri altundeva eremiţi sau călugări de acest fel (cu viaţa contemplativă n. pr.) sub jurisdicţiunea mea. Dar mă întorc la mănăstirea neuniată de rit grec, dela Sâmbăta de sus, cel mai mare luptător contra întregei sfinte uniri şi reamintesc cu plecăciune Excelenţii Voastre cele ce vi le-am scris adesea cerând dărâmarea din fundament a acelui locaş pădureţ. Nu mă îndoesc că Excelenţa Voastră va ajuta la împlinirea acestei cereri, dacă acum o sprijineşte şi dorinţa prea înaltă". [1]

La această epistolă comanda generală îi răspunde, a doua zi, în 20 Aprilie: „La onorata epistolă a Excelenţei Voastre din 19 cor. răspund respectuos că desfiinţarea mănăstirii neunite dela Sâmbăta de sus e înafară de sfera Prefecturii Armelor şi chestiunea priveşte exclusiv guvernul regal". [2]

Zelul episcopului Maior nimerise la adresă greşită.

Dar la 14 Mai comanda generală din Sibiu răspunde din nou episcopului arătându-i că a raportat guvernului atât cererea sa de-a se admite mai departe existenţa călugărilor uniţi, cât şi aceea de-a se desfiinţa mănăstirea dela Sâmbăta de sus. „La acestea adaog că nu am omis să informez guvernul regesc despre mănăstirea neuniată dela Sâmbăta de sus, care în baza onoratei adrese din 19 Aprilie constitue un pericol pentru unire". [3]

De fapt în aceeaş zi comanda generală, raportând guvernului despre starea mănăstirilor şi călugărilor din Transilvania, cu specială referinţă le cele aşezate lângă graniţă, aminteşte şi de cererea lui Grigorie Maior. [4]

Ce s'a mai petrecut până în Noemvrie 1785 nu ştim. Dar chestiunea o băgase Maior pe moară. Iar rezultatul a fost neplăcut pentru ortodocşi şi dulce „fraţilor".

D. Stăniloae

[1] „Verum siquidem in Regiminibus confiniariis si unicum Felső Szilvasiense in districtu Haczeg asceteriolum excipiamus nullibi alibi quantum scio sive eremitae seu calugeri ejusmodi jurisdictioni meo subjecti existere comperiantur, converto me ad monasterium graeci ritus non unitum Felső Szombathfalense summum totius sacrae unionis offendiculum, demisse revocando in memoriam Excellentiae Vestrae ea quae saepius eidem Excellentiae Vestrae circa sylvesnis fani illius demolitionem cum fundamento perscripseram, cui postulato meo cum jam num et Altissima Intentio patrocinetur non dubito quin et Excellentiae Vestrae opera ad effectum accesura sit" [1782, 2, dos. 85].

[2] „Ad honorificentissimas Excellentiae Vestrae litteras de 19 finientis humanissimi repono, quod sublatio monasterii Felső-Szembathfalensis non uniti extra spheram super Armorum Prefecturae posita sit, resque unice Regium Gubernium tangat" [ibid.].

[3] „Cui adhuc subjugandum esse duxi, quod Regium Gubernium de Monasterio non unito Felső-Szombalthfalvensi, quod tenore praecipitatarum euisdem aestimatissimarum de 19 Aprilis offendiculum unionis est, informarem non destiterim" [1782, 2, dos. 101].

[4] Ibid.

Redactor responsabil: Pr. Dr. D. Stăniloae

Editura şi tiparul Tipografiei arhidiecezane